

Grote Vraagstraat, Sint-Job-in-'t-Goor, gemeente Brecht

Programma van Maatregelen

Auteur:

A. Schoups (veldwerkleider)

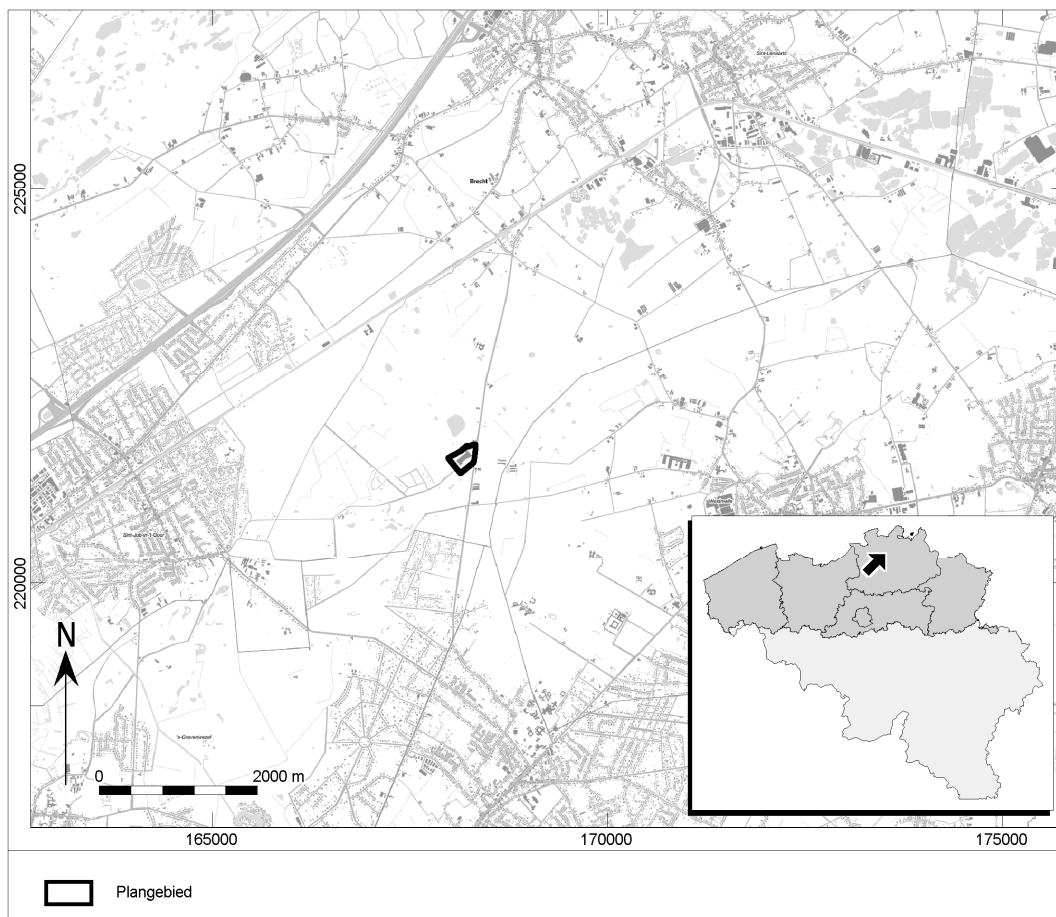
Autorisatie:

J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)

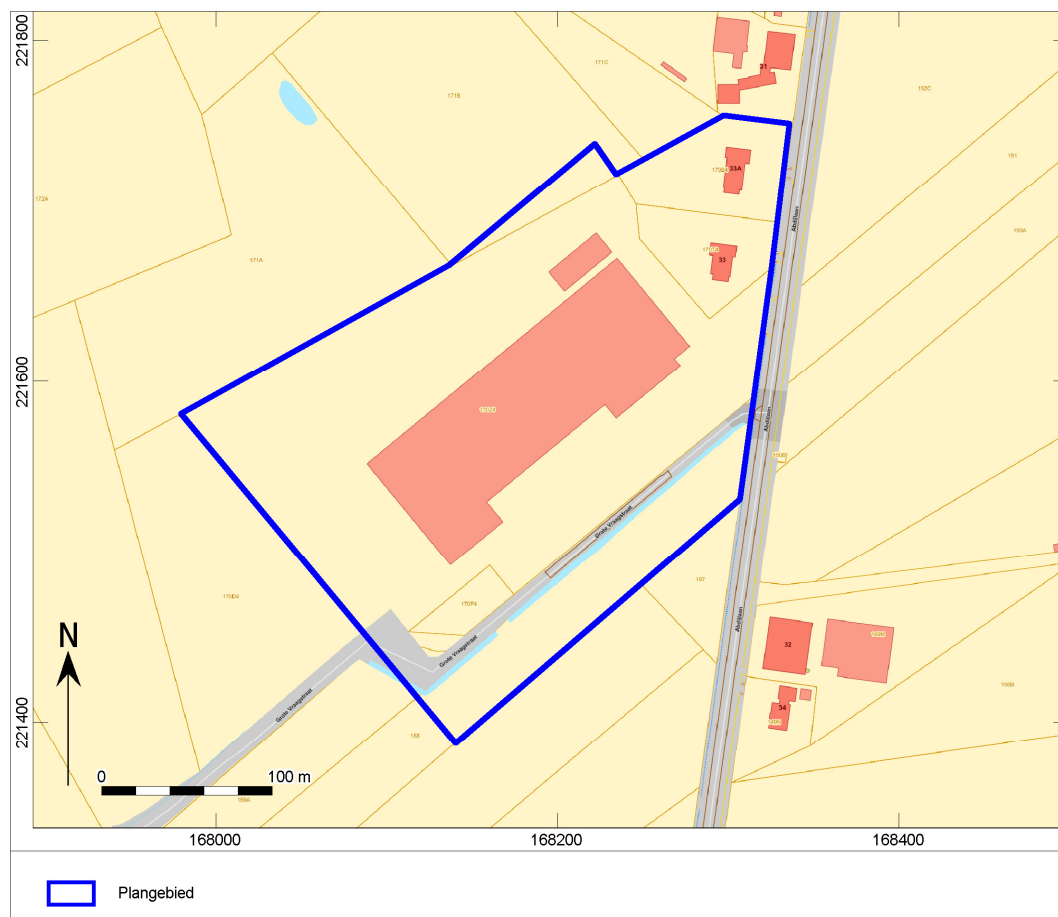
1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in juni en juli 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Grote Vraagstraat in Sint-Job-in-'t-Goor te Brecht (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek (archeologisch onderzoek zonder ingreep in de bodem) met metaaldetectie onderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen aanleg en regularisatie van verhardingen rond bedrijfsgebouwen.

Op basis van reeds uitgevoerde archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem wordt de vrijgave van het terrein geadviseerd.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

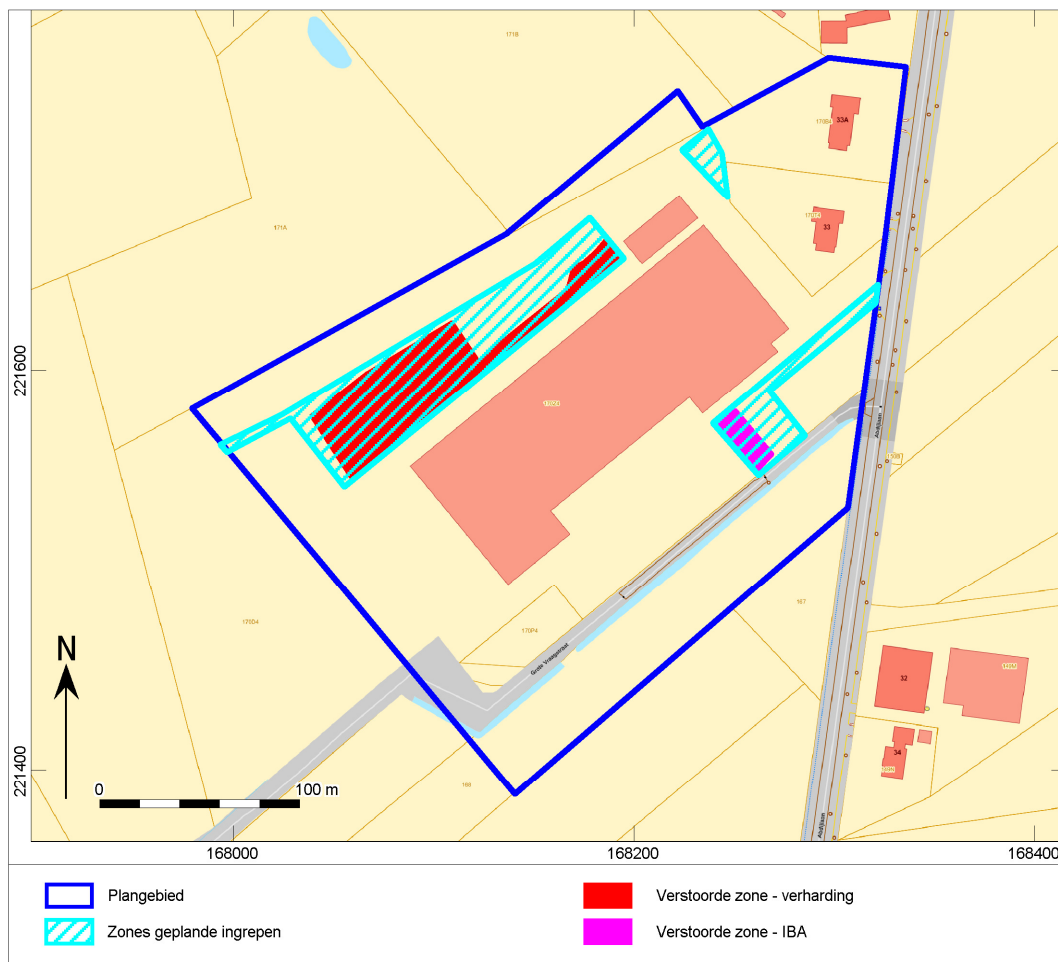
Bureauonderzoek

Op basis van de aardwetenschappelijke gegevens kunnen op de onbebouwde delen in het plangebied resten vanaf het Laat-Paleolithicum voorkomen vanaf het maaiveld. De archeologische resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau. Resten uit deze perioden manifesteren zich in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. De aanwezigheid van Pleistocene vennen in de omgeving van het plangebied en de verschillende meldingen van vondsten van lithisch materiaal ten oosten van het plangebied verhogen de verwachting aan resten uit deze periodes.

Eventuele archeologische resten vanaf het Neolithicum tot de Middeleeuwen kunnen tevens voorkomen vanaf het maaiveld. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de mogelijk aanwezige B horizon. De hoge ligging van het plangebied en de aanwezigheid van Celtic Fields op ongeveer 1480m en 1640m ten noordwesten van het plangebied, in een gelijkaardige landschappelijke situatie, zorgen ervoor dat ook op deze locatie archeologische resten uit deze periodes aanwezig kunnen zijn.

De verwachting van resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd wordt gering ingeschat. Uit het historisch kaartmateriaal blijkt namelijk dat het gebied niet bebouwd was. Op ongeveer 700m ten oosten van het plangebied werd een zone afgebakend waarbinnen de Konvoislag van 1746 (slag bij Brecht) uitgevochten werd. De afgebakende zone dient als maximaal en dient nog verder verfijnd te worden, maar mogelijk kunnen er binnen het plangebied ook nog restanten aangetroffen worden van de aanwezigheid van de Franse en Oostenrijkse soldaten in 1746. Deze resten bestaan voornamelijk uit musketkogels en andere metalen objecten die zich in de bouwvoor bevinden.

De geplande werken beperken zich tot drie zones binnen het plangebied (afb. 3). De grootste zone (6399 m²) ten noorden van de fabrieksgebouwen is reeds deels verhard, waardoor er ter hoogte van de verharding rekening gehouden dient te worden met een verstoring van ongeveer 0,35m diep. In de noordoostelijke zone (331 m²) zijn voornamelijk bomen en struiken aanwezig. Er loopt een wandelpad door en ter hoogte van dit pad dient rekening gehouden te worden met een bodemverstoring tot 0,3m –mv. Het zuidoostelijke gebied (1364 m²) werd in de jaren 1980 gebruikt als testzone voor graafmachines. Hierdoor is dit gebied vermoedelijk volledig verstoord. De diepte van de verstoring is echter niet gekend. Momenteel is het westen van deze zone ingenomen door een IBA-systeem, waardoor de bodem ter hoogte van het infiltratierietveld tot 1,6m –mv verstoord is en ter hoogte van de waterput tot 2m –mv. Verder is deze zone bebost.

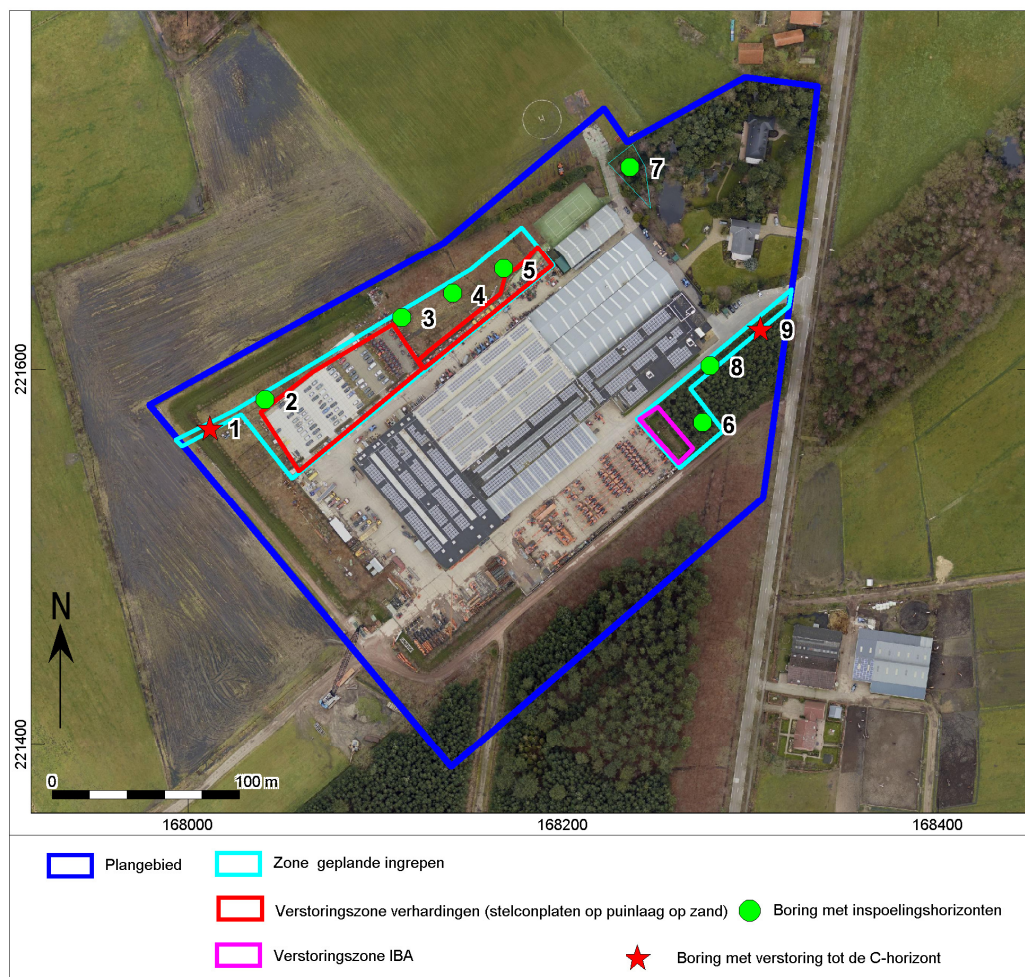
Afb. 3. Locatiekaart van het plangebied met de zones van de geplande ingrepen en de locaties van de vermoedelijk verstoorde zones.

Het doel van de geplande werken is het aanleggen en het regulariseren van verhardingen rondom de bestaande bedrijfsgebouwen. De parking in het oosten van het gebied dient uitgebreid te worden en de personeelsparking ten noorden van de fabrieksgebouwen dient geregulariseerd en uitgebreid te worden. Voor de verharding dient het terrein vermoedelijk 0,25 tot 0,35m afgegraven te worden. In de noordoostelijke zone wordt geen nieuwe riolering aangelegd en in de twee andere zones wordt geopteerd voor een natuurlijk infiltratiesysteem. De afwatering in het gebied ten noorden van de bedrijfsgebouwen zou gebeuren via een gracht aan de noordelijke rand van deze zone. De diepte van de gracht zal 0,82m bedragen en deze zal 1m breed worden. In het zuiden van de zuidoostelijke zone zal eveneens een gracht aangelegd worden. Deze gracht zal 0,6m diep worden en 0,5m breed. Ter hoogte van de bestaande verharding en de IBA worden geen bijkomende verstoringen verwacht. Hierdoor dient er rekening gehouden te worden met een gebied van 4361m² waar bijkomende verstoringen verwacht worden.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd in combinatie met metaaldetectie.

Landschappelijk Bodemonderzoek

Het landschappelijke bodemonderzoek werd op 26 juli 2017 uitgevoerd. Er werden negen boringen uitgevoerd (afb. 4).

Afb. 4. Locatie boringen.

Op basis van het landschappelijke bodemonderzoek blijkt dat de pleistocene top in zeven boringen bestaat uit een restant van een Bhs horizont op een BC horizont. Twee boringen toonden diepe verstoringen tot in de C-horizont. De oorspronkelijke A en E horizont van de Podzolbodem is dus overal in de basis van het ploegdek of verstoringssdek opgenomen. Ondiepe, kwetsbare vondstcomplexen met vuursteenvindplaatsen zullen hierdoor in het onderzochte zones van het plangebied niet meer intact zijn. Een intact Laat Pleistocene niveau wordt ter plekke van de wegen en parkeerplaatsen in de drie zones op basis van het oorspronkelijk, dunne Podzolbodemprofiel niet meer verwacht. Het merendeel van de vindplaatsen in de omgeving van het plangebied betreft vuursteenvindplaatsen en nederzettingen. De kans op het aantreffen van intacte vindplaatsen van bewoningresten uit de periode vanaf het Midden Neolithicum tot de Middeleeuwen of een 18de eeuwse veldslag is op basis van het landschappelijk bodemonderzoek nog aanwezig. Het sporenniveau van vindplaatsen uit deze periode zijn het beste zichtbaar vanaf de intact aanwezige Bhs, BC of C- horizont. Er is sprake van matig natte lemige zandgronden en een recent aangeploegde, relatief onvruchtbare Podzolbodem. Verder is er geen oude akkerlaag aangetroffen in de intacte bodemprofielen. Hieruit kan men concluderen dat het plangebied niet ideaal was voor een nederzetting of een Celtic Field. Tevens is het merendeel van het plangebied al verstoord door de

fabrieksgebouwen, wegen en verhardingen. De kleine intact gebleven zones zijn zeer smal van afmetingen en zullen na een verder onderzoek weinig kenniswinst opleveren.

Gezien de geringe diepte van de geplande grootste verstoring (35 cm –mv, extra parkeerplekken) is alleen ter plekke van de vier boringen met het dunne antropogene dek (boringen: 3, 4, 5 en 8) en een intact deel van de locaties voor smalle grachten, kans op verstoringen van een intacte archeologisch relevante laag. De resterende locaties zijn al verstoord of worden door ophogingslagen niet bedreigt. Een metaaldetectie onderzoek moet aantonen of er restanten uit de 18de eeuwse veldslag te verwachten zijn.

Na het metaaldetectie onderzoek zal verder onderzoek met proefsleuven in de zeer kleine, intact gebleven zones binnen het plangebied weinig kennisopbrengst geven.

Veldkartering en Metaaldetectie

Omdat er een verwachting bestond dat er zich in de bouwvoor restanten van de Konvooslag tussen de Oostenrijkers en de Fransen uit 1746 bevonden, werd er een veldkartering en metaaldetectie uitgevoerd. Het terrein is gekarteerd op 10 augustus 2017. Het gekarteerde gebied was dichtbebost, hetgeen de kartering en metaaldetectie bemoeilijkte. Omdat de terreinen niet omgeploegd waren, had de veldkartering weinig potentieel tot vondsten. Ondanks de begroeiing, kon de metaaldetectie wel naar behoren uitgevoerd worden.

In totaal werden er zeven vondstnummers uitgedeeld. Al deze vondstnummers behalve vondstnummer 1 betreffen metalen objecten die aangetroffen werden door middel van metaaldetectie. Deze vondsten worden weergegeven in tabel 1.

Vondstnummer	Materiaal	Determinatie	Verzamelwijze	Datum
1	Aardewerk	Onbepaald	kartering	10-8-2017
2	Metaal	Aluminiumfolie	metaaldetectie	10-8-2017
3	Metaal	Onbepaald	metaaldetectie	10-8-2017
4	Metaal	Onbepaald	metaaldetectie	10-8-2017
5	Metaal	Munt	metaaldetectie	10-8-2017
6	Metaal	Onbepaald	metaaldetectie	10-8-2017
7	Metaal	Onbepaald	metaaldetectie	10-8-2017

Tabel 1. Resultaten metaaldetectie.

Geen van de vondsten aangetroffen tijdens de metaaldetectie wijst op de verwachte activiteit gerelateerd aan de veldslag. Drie vondsten konden met zekerheid gedateerd worden als recent: Vondst 1 was een stuk recent aardewerk, Vondst 2 was aluminiumfolie en vondst 5 een geërodeerd 5-frankstuk. De andere vondsten konden niet met zekerheid gedetermineerd of gedateerd worden, al suggereert de bewaringstoestand dat deze ook relatief recent zijn. De kans dat er zich hier significante vondsten van de veldslag in de bouwvoor bevinden wordt bijgevolg laag ingeschat. De recente oorsprong van de vondsten wijst er op dat ook andere periodes niet gerepresenteerd zijn in de bouwvoor.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Op basis van het landschappelijke bodemonderzoek kan geconcludeerd worden dat de kans op intacte vuursteensites van jagers/verzamelaars uit de periode Laat Paleolithicum tot Midden Neolithicum op basis van het veldonderzoek en de huidige verstoringen (parkeerplaatsen, wegen) gering ingeschat wordt. Er blijkt op basis van de weinig intacte, natte onvruchtbare Podzolbodems en het ontbreken van een oude akkerlaag, geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische site met bewoning uit de periode vanaf Midden Neolithicum tot en met Late Middeleeuwen afdoende te staven. De kans dat hier door deze smalle diepere ingrepen eventuele archeologische intacte waarden worden verstoord is vrij beperkt van oppervlak. Tevens is het merendeel van het plangebied al verstoord door de fabrieksgebouwen, wegen en verhardingen. De kleine intact gebleven zones zijn zeer smal van afmetingen en zullen na een verder onderzoek weinig kenniswinst opleveren.

Uit de resultaten van de veldkartering en metaaldetectie blijkt dat er in de bouwvoor geen waardevolle archeologische contexten te verwachten zijn. Ook onder de bouwvoor is er geen verwachting voor archeologische resten met kans op kennisvermeerdering. De metaaldetectie bracht wel verscheidene metalen voorwerpen aan het licht. Telkens ging het echter om vondsten van een recente aard. Vondsten gerelateerd aan de veldslag uit de achttiende eeuw werden er niet ontdekt.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.